

Vapaan sivistystyö muutosagenttina

Kestävän tulevaisuuden indikaattoreiden pilotointi

WEBINAARI 9.3.2020

Erkka Laininen
OKKA-säätiö

O K K A
OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ

Pilotoinnin aikataulu

- 1) Tutustuminen indikaattoreihin ja arviointityökaluihin, pilotoinnin toteutustavan valinta
  - aikataulu helmikuu
- 2) Indikaattoreiden pilotointi oppilaitoksessa
  - aikataulu maalis-huhtikuu
  - ohjeistusta webinaarissa 9.3. klo 14-15
- 3) Tulosten ja palautteen antaminen OKKA-säätiölle 24.4. mennessä
- 4) Tulosten yhteinen käsittely 5.5. Tampereen koulutuspäivässä

Pilotoinnin toteutus

1) Pilotoinnin kevytversio

- Oppilaitos valitsee indikaattoreiden jokaiselta osa-alueelta (opetus, johtaminen, toimintakulttuuri) 1-2 pilotoitavaa indikaattoria.
- Pilotoitavia indikaattoreita on siten 3-6 kappaletta.

2) Pilotoinnin täysversio

- Oppilaitos arvioi kaikki 10 indikaattoria.
- Työläämpi, mutta antaa oppilaitokselle laajemman kuvan toiminnasta ja kehittämistarpeista.

Pilotointiin ilmoittautuneet

- Kaukametsän opisto: kevytversio / eDelphi
- Valkeakoski-opisto: kevytversio / arviointi tulostepohjille
- Alkio-opisto: täysversio / eDelphi
- Lahden kansanopisto: kevytversio / ??
- Koskela opisto: kevytversio / arviointi tulostepohjille
- Vakka-Suomen kansalaisopisto: kevytversio / arviointi tulostepohjille
- Otavan opisto: ?? / eDelphi
- Maaseudun sivistysliitto: 5 indikaattoria / arviointi tulostepohjille

Pilotointiin valmistautuminen

- **Arviointiryhmä** vakituisesta henkilökunnasta: mukana johdon ja opetushenkilöstön edustajia.
- Arviointiryhmään voi osallistua myös muun henkilökunnan edustajia, tuntiopettajia ja opiskelijoita.
- Yhteistä työskentelyaikaa indikaattoreiden itsearviointia varten: 2 x 2 h kokoontuminen 2-4 viikon välein.
- HUOM! Pilotoinnin täysversio voi vaatia enemmän aikaa.
- Arviointia tehdään ryhmän yhteisissä tapaamisissa ja itsenäisesti niiden välillä.
- Arvioinnin toteutusta oppilaitoksessa organisoii koordinaattori.

Arvioinnin tukimateriaali

Koulujaymparisto.fi-sivustolta löytyvät seuraavat työkalut indikaattoreiden arviointiin:

- Tulostettavat/esitettävät indikaattoreiden arvioinnin tukidiat (pdf ja PPT)
- Pdf-diat, joissa on avattu lyhyesti tukidioden käsitteet *)
- Laajemmat tukidioden käsitteiden avaukset
- PPT/PDF-esitys arvioinnin toteutuksesta
- Ohje eDelphi-arviointiin
- 9.3. webinaardin diat
- 9.3. webinaarin tallenne

<https://koulujaymparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/indikaattoreiden-arvioinnin-tukisivusto/vapaa-sivistystyo/>

Indikaattoreiden arviointi tulostetuille dioille

Ennakovalmistautuminen: tutustuminen itsenäisesti indikaattoridioihin

Ryhmätyöskentely kahdessa sessiossa:

1. Arvioitavat indikaattoridiat tulostetaan paperille.
2. Koordinaattori pohjustaa arvioinnin toteutusta diaesityksellä.
3. Tutustutaan ryhmässä indikaattorin kuvauksiin (tukimateriaali apuna).
4. Jokainen ryhmän jäsen pohtii ensin oman näkemyksensä sen tiedon pohjalta, mikä hänellä on oppilaitoksen toiminnasta.
5. Jokainen merkitsee oman arvionsa oppilaitoksen sijainnista indikaattoripohjalle.
6. Käydään keskustelu arvioinnin perusteluista. Jokaisella on lupa tarkastaa omaa arviointiaan kuultuaan muiden perustelut.
7. Koordinaattori kirjaa perustelut ja keskustelussa esille nousseet näkökulmat ylös
8. Lopputuloksena ryhmä pyrkii muodostamaan yhteisen näkemyksen, joka dokumentoidaan ympäröimällä näkemystä vastaava alue diapohjalle.
9. On myös sallittua, että kaikki eivät yhdy konsensusnäkemykseen, vaan haluavat jättää oman erilaisen näkemyksen. Yksittäiset eriävät näkemykset ympäröidään.
10. Lopuksi käydään keskustelu oppilaitoksen kehittämistavoitteista.
11. Koordinaattori kirjaa ajatukset ja kehittämisenäkökymykset ylös.

Indikaattorin arvioinnin tavoitteena on sijoittaa oppilaitoksen toiminta kaksiulotteiselle arviointitasolle, jossa on esimerkkejä oppilaitoksen toimintatavoista arvioitavan indikaattorin suhteen (arvioinnin tukidiat).

Tason vasemmassa laidassa oppilaitoksen toiminta on olemassa olevaa toisintavaa. Siirryttäessä x-akselin suuntaan oikealle tulevaisuuden ennakointi vahvistuu. Siirryttäessä y-akselin suuntaan vahvistuu toiminnan uudistavuus.

Oppilaitos täydentää alueen koulutustarjontaa tarjoamalla yhdenvertaisia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia

Koulutuksen suunnittelun lähtökohdina ovat ihmisten omaehtoinen harrastuneisuus ja oppiminen

Koulutus tarjoaa mahdollisuuksia kestävyysasioihin liittyvien tietojen ja taitojen syventämiseen

Koulutus vastaa yhteiskunnan ja toimintaympäristön ajankohtaisiin tarpeisiin

Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppijoille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi

Koulutuksen tavoitteena on vaihtoehtoisten tulevaisuuskäytännöiden synnyttäminen yhdessä oppijoiden ja sidosryhmien kanssa

Koulutuksen tavoitteena on rakentaa elämälle kestäviä postmaterialistisia merkityksiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävä elämäntavan ja globaalien vastuun sisäistyminen osaksi oppijan identiteettiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävyyskysymysten moninäkökulmainen tarkastelu ja ymmärtäminen

Koulutuksen suunnittelussa ennakoitaan yhteiskunnan muutostarpeita

Koulutuksen tavoitteena on oppijoiden voimaantuminen oman yhteisön ja elinympäristön uudistamiseen kulttuurista osallisuutta vahvistamalla

Kestävyyskysymysten ja niihin liittyvien tunteiden käsittelylle luodaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aidon kohtaamisen ja rikastavan dialogin

UUDESTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OKKA

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

APUA ARVIOINTIIN:

Lataa pilotoinnin tukisivulta pdf-tiedosto **Tukidiojen käsitteiden lyhyet avaukset**. Viemällä hiiren osoittimen keltaisella maalatun käsitteen vieressä olevan kommenttilaatikon päälle saat näkyviin käsitteen selityksen.

Laajemmat käsitteiden avaukset:

<https://koulujaymparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/indikaattoreiden-arvioinnin-tukisivusto/vapaa-sivistystyo/>

laininen - (1 tila)

Esimerkkejä globaaleista kestävyyskysymyksistä:

ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden kaventuminen, luonnonvarojen ehtyminen, ravinnon riittävyys, puhdas vesi, puhdas energia, köyhyys, ihmisoikeuksien loukkaukset, globaali epätasa-arvo, alkuperäiskansojen kulttuurien häviäminen.

Esimerkkejä paikallisista kestävyyskysymyksistä:

ympäristön saastuminen, vesistöjen rehevöityminen, metsien häviäminen, viljelysmaan köyhtyminen, liikenteen ja teollisuuden päästöt, jätteiden käsittely ja kierrätys, työllisyys, mielenterveysongelmat, kulttuuristen vähemmistöjen oikeudet, paikallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen.

 Kestäviä toimintatapoja harjoitellaan opetuksen yhteydessä (materiaalit, energia, turvallisuus, ym.)

Opetus tarjoaa perustietoa ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä

 Kestävyyskysymyksiä käsitellään paikallisessa ja yhteiskunnallisessa viitekehyksessä

Opetettaviin aiheisiin ja taitoihin kytketään kestävyyskysymysten tietoperustaa

 Kestävyystaitoja opitaan arvioimalla ja kehittämällä oman arjen ja oppilaitoksen toimintatapoja

Kestävyyskysymyksiä käsitellään kriittisesti **systemistä ajattelua** hyödyntäen

Kestävyyskysymyksiä tarkastellaan globaalissa viitekehyksessä

 Ekososiaalisen sivistyksen arvojen toteutumista pohditaan oppilaitos-yhteisön ja oman elämän tasoilla

Oppilaitoksen sijoittaminen arvioinnin tasolle

Oppilaitoksen toiminnassa on aina tunnistettavissa piirteitä useammasta eri toimintavasta. Oppilaitoksen sijoittaminen arviointitasolle perustuu siihen, mikä on oppilaitoksen vallitseva toimintatapa ja miten eri toimintatavat suhtautuvat toisiinsa.

UUDISTAVA NELJÄNNES

Oppilaitos sijoittuu tähän neljännekseen, jos

- Uudistavat toimintatavat toteutuvat suunnitelmallisesti ja laajasti oppilaitoksen toiminnassa
- Toisintavan ja ennakoivan neljänneksen toimintatavat tukevat uudistavuutta

TOISINTAVA NELJÄNNES

Oppilaitos sijoittuu tähän neljännekseen, jos

- Toisintavat toimintatavat ovat vallitsevia ja ne rajoittavat ennakoiva ja uudistavaa toimintaa
- Ennakoivat toimintatavat eivät ole suunnitelmallisia ja niiden toteutuminen on satunnaista
- Uudistavat toimintatavat ovat harvinaisia tai niitä toteuttavat vain yksittäiset ihmiset

ENNAKOIVA NELJÄNNES

Oppilaitos sijoittuu tähän neljännekseen, jos

- Ennakoivat toimintatavat ovat oppilaitoksessa vallitsevia
- Toisintavat toimintatavat tukevat ennakoivuutta
- Oppilaitoksella on pyrkimys uudistavaan toimintaan, mutta se toteutuu toistaiseksi vain kokeilutasolla

Arvioinnin tuloksista käydään keskustelu, jossa vedetään yhteen perustelut ja kehittämisideat. Lopputulos dokumentoidaan ympäröimällä yhteistä näkemystä vastaava alue diaphojalle. On myös sallittua, että kaikki eivät yhdy konsensusnäkemykseen, vaan haluavat jättää oman erilaisen näkemyksen. Yksittäiset eriävät näkemykset ympäröidään.

HUOM! eDelphi-järjestelmässä tapahtuvassa arvioinnissa yhteenvetotieto saadaan ulos raporttina.

Ryhmän jäsenten arvioinnit

Taideopetuksen tarjoama kulttuurinen osallisuus synnyttää uusia merkityksiä elämiselle

Koulutuksen tavoitteena on rakentaa elämiselle kestäviä postmaterialistisia merkityksiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävän elämäntavan ja globaalien vastuun sisäistyminen osaksi oppijan identiteettiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävyyskysymysten moninäkökulmainen tarkastelu ja ymmärtäminen

Koulutuksen suunnittelussa ennakoidaan yhteiskunnan muutostarpeita

Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppijoille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi

Koulutuksen tavoitteena on vaihtoehtoisten tulevaisuusnäkemien synnyttäminen yhdessä oppijoiden ja sidosryhmien kanssa

Koulutuksen tavoitteena on oppijoiden voimaantuminen oman yhteisön ja elinympäristön uudistamiseen kulttuurista osallisuutta vahvistamalla

Kestävyyskysymysten ja niihin liittyvien tunteiden käsittelylle luodaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aidon kohtaamisen ja rikastavan dialogin

Oppilaitos täydentää alueen koulutustarjontaa tarjoamalla yhdenvertaisia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia

Koulutuksen suunnittelun lähtökohdina ovat ihmisten omaehtoinen harrastuneisuus ja oppiminen

Koulutus tarjoaa mahdollisuuksia kestävyysasioihin liittyvien tietojen ja taitojen syventämiseen

Koulutus vastaa yhteiskunnan ja toimintaympäristön ajankohtaisiin tarpeisiin

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

ETUSEINÄ

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA		UUDISTAVUUS VAHVISTUU	
INDIKAATTORI 1: Koulutuksen tavoitteet Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitoksen koulutustehdäviä ja koulutuksen tavoitteet paineivat keskeytyä ja yhteiskunnallista muutosta.		Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppilaille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi	Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppilaille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi
Oppilaitos täydentää toiminta-alueensa koulutustarjontaa tarjoamalla yhdenvertaisia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia	Koulutus tarjoaa mahdollisuuksia kestävyysohjelmiin liittyvien tietojen ja taitojen syventämiseen	Koulutuksen tavoitteena on kestävän elämäntavan ja globaalien vastuun siirtämisen osaksi oppilain identiteettiä	Koulutuksen tavoitteena on oppilaiden voimaantuminen oman yhteisön ja elinympäristön uudistamiseen
Koulutuksen suunnittelun lähtökohdaksi ovat ihmisten omaehtoinen harrastusmielisyys ja oppiminen	Koulutus vastaa yhteiskunnan ja toimintaympäristön ajankohtaisiin tarpeisiin oppiminen	Koulutuksen tavoitteena on kestävyysohjelmien ja niihin liittyvien tunteiden käsitteilyä luidaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aido kohtaamisen ja rikastavan dialogin	Koulutuksen tavoitteena on kestävyysohjelmien ja niihin liittyvien tunteiden käsitteilyä luidaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aido kohtaamisen ja rikastavan dialogin
ENNAKOIVUUS VAHVISTUU		UUDISTAVUUS VAHVISTUU	

Indikaattorin arviointi tilassa

Koordinaattori

- dokumentoi arvioinnin tuloksen diaphojalle

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA		UUDISTAVUUS VAHVISTUU	
INDIKAATTORI 1: Koulutuksen tavoitteet Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitoksen koulutustehdäviä ja koulutuksen tavoitteet paineivat keskeytyä ja yhteiskunnallista muutosta.		Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppilaille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi	Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppilaille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi
Oppilaitos täydentää toiminta-alueensa koulutustarjontaa tarjoamalla yhdenvertaisia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia	Koulutus tarjoaa mahdollisuuksia kestävyysohjelmiin liittyvien tietojen ja taitojen syventämiseen	Koulutuksen tavoitteena on kestävän elämäntavan ja globaalien vastuun siirtämisen osaksi oppilain identiteettiä	Koulutuksen tavoitteena on oppilaiden voimaantuminen oman yhteisön ja elinympäristön uudistamiseen
Koulutuksen suunnittelun lähtökohdaksi ovat ihmisten omaehtoinen harrastusmielisyys ja oppiminen	Koulutus vastaa yhteiskunnan ja toimintaympäristön ajankohtaisiin tarpeisiin oppiminen	Koulutuksen tavoitteena on kestävyysohjelmien ja niihin liittyvien tunteiden käsitteilyä luidaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aido kohtaamisen ja rikastavan dialogin	Koulutuksen tavoitteena on kestävyysohjelmien ja niihin liittyvien tunteiden käsitteilyä luidaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aido kohtaamisen ja rikastavan dialogin
ENNAKOIVUUS VAHVISTUU		UUDISTAVUUS VAHVISTUU	

- kirjaa perustelut, näkemykset ja kehittämiskohteet ylös

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OKKA

Indikaattoreiden arviointi eDelphissä

1. OKKA-säätiö perustaa eDelphi-järjestelmään oppilaitokselle oman arviointikyselyn.
2. OKKA-säätiö tai koordinaattori kutsuu arvioijat järjestelmään.
3. Aloitusilaisuus:
  - Indikaattoreiden tausta ja arvioinnin toteutus
  - Arvioinnin käynnistys itsenäisenä työskentelynä (2-3 indikaattoria)
  - Yhteinen keskustelu arvioinnin tuloksista
4. Arvioinnin loppuun vieminen itsenäisesti (esim. 2-3 viikkoa)
  - Arviointiin voi palata useamman kerran ja omaa arviointia on lupa tarkistaa
  - Perustelut: näyttö oppilaitoksen dokumenteista ja käytännöistä
  - Kehittämiskohteet kirjataan arviointilomakkeen välilehdelle.
5. Tulosten yhteenveto
  - OKKA-säätiö tulostaa raportin, jonka pohjalta koordinaattori tekee tiiviin esityksen tuloksista ja kehittämissuhteista
6. Yhteenvetokeskustelu
  - Arviointiryhmä + muita henkilöstön ja opiskelijoiden edustajia
  - Koordinaattori esittelee arvioinnin tulokset indikaattoreittain
  - Keskustelu tuloksista ja kehittämissuhteista
  - Tavoitteena on yhteinen näkemys tilanteesta ja kehittämistavoitteista

Palautteen antaminen indikaattoreista

ARVIOINTI TULOSTETUILE DIAPOHJILLE TAI TILALLINEN ARVIOINTI:

Sähköpostilla (erkka.laininen@okka-saatio.com) arvioinnin tulokset **24.4. mennessä** seuraavin tavoin:

- valokuvat indikaattoridiapohjista, joihin on merkitty arviointiryhmän tekemän arvioinnin tulokset
- koordinaattorin tekemät kirjaukset arviointiryhmän perusteluista arvioinnille ja kehittämisehdotuksista

ARVIOINTI eDELPHISSÄ

- OKKA-säätiö saa arvioinnin tulokset suoraan järjestelmän kautta.

PALAUTEKYSELY

Lisäksi kerätään **sähköisellä kyselyllä palaute**, jossa arviointiryhmän jäsenet saavat antaa palautetta indikaattoreiden sisällöstä, arviointityökalujen ja ohjeiden toimivuudesta sekä arvioinnin toteutuksesta.

Myös tähän kyselyyn vastataan 24.4. mennessä. Kyselyyn tulee linkki pilotoinnin ohjesivulle ja siitä tiedotetaan sähköpostilla.

OPETUKSEN INDIKAATTORIT

1. Koulutuksen tavoitteet
2. Kestävyyshaidot
opetuksessa
3. Oppimisympäristöt

INDIKAATTORI 1: Koulutuksen tavoitteet

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitoksen koulutustehtävä ja koulutuksen tavoitteet palvelevat kestävyttä ja yhteiskunnallista muutosta.

Oppilaitoksen
koulutustehtävä?

TÄYDENTÄVÄ

KYSEENALAISTAVA

AVARTAVA

Oppilaitos täydentää alueen koulutustarjontaa tarjoamalla yhdenvertaisia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia

Koulutuksen suunnittelun lähtökohtana ovat ihmisten omaehtoinen harrastuneisuus ja oppiminen

Koulutus tarjoaa mahdollisuuksia kestävyysasioihin liittyvien tietojen ja taitojen syventämiseen

Koulutus vastaa yhteiskunnan ja toimintaympäristön ajankohtaisiin tarpeisiin

Koulutuksen tavoitteena on rakentaa elämälle kestäviä ei-materialistisia merkityksiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävän elämäntavan ja globaalin vastuun sisäistyminen osaksi oppijan identiteettiä

Koulutuksen tavoitteena on kestävyyskysymysten moninäkökulmainen tarkastelu ja ymmärtäminen

Koulutuksen suunnittelussa ennakoidaan yhteiskunnan muutostarpeita

Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa oppijoille yhteisen elinympäristömme muuttaminen kestävämmäksi

Koulutuksen tavoitteena on vaihtoehtoisten tulevaisuuskäytännöiden synnyttäminen yhdessä oppijoiden ja sidosryhmien kanssa

Koulutuksen tavoitteena on oppijoiden voimaantuminen oman yhteisön ja elinympäristön uudistamiseen

Kestävyyskysymysten ja niihin liittyvien tunteiden käsittelylle luodaan tiloja, jotka mahdollistavat ihmisten aidon kohtaamisen ja rikastavan dialogin

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

INDIKAATTORI 2: Kestävyystaidot opetuksessa

Indikaattorilla arvioidaan, miten kestävyystaitojen oppimisen painotukset ja pedagogiset ratkaisut tukevat tulevaisuutta ennakoivaa ja yhteiskuntaa uudistavaa oppimista.

Pedagogiset ratkaisut?

**TIETOISUUS- JA TULEVAISUUS-
TAIDOT, EKOSOSIAALINEN
SIVISTYS**

**TIETO, KESTÄVÄT
TOIMINTATAVAT**

**KRIITTISYYS, ARVOT,
SYSTEEMINEN AJATTELU,
LUOVUUS**

Ihmisten kohtaamisen sekä luonnon ja kulttuurin kokemisen kautta synnytetään uusia merkityksiä elämälle

Tietoisuus- ja tunnetaitoja harjoittamalla rakennetaan ihmisen tasapainoista suhdetta omaan itseen ja ympäröivään todellisuuteen

Kestävyyskysymysten käsittelyssä hyödynnetään luovia ja moninaisia ilmaisun keinoja

Kestävyystaitoja opitaan arvioimalla ja kehittämällä oman arjen ja oppilaitoksen toimintatapoja

Kestävyyskysymyksiä käsitellään systeemistä ja kriittistä ajattelua hyödyntäen

Oppijat toimivat aktiivisina muutoksentekijöinä yhdessä oppilaitoksen kumppaneiden kanssa

Sitoudutaan ekososiaalisen sivistyksen arvojen mukaiseen toimintaan oppilaitoksessa ja omassa elämässä

Oppijat visioivat vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja oppivat käyttämään niitä toimintansa ohjaajana

Oppijat ideoivat vaihtoehtoisia ratkaisuja kestävyysshaasteisiin

Kestävyyskysymyksiä tarkastellaan globaalissa viitekehyksessä

Ekososiaalisen sivistyksen arvojen toteutumista pohditaan oppilaitoksen ja oman elämän tasoilla

UUDESTAVUUS VAHVISTUU

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OKKA

INDIKAATTORI 3: Oppimisympäristöt

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppimisympäristöt tukevat kestävyystaitojen oppimista, kulttuurista osallisuutta ja yhteiskunnallista muutosta.

Oppimisympäristöjen tuki oppimiselle?

YMPÄRISTÖT MUUTOKSEN EDISTÄJINÄ

TUKEVAT HEIKOSTI OPPIMISTA

TUKEVAT HYVIN OPPIMISTA, OSALLISUUS, KUMPPANUUDET

Oppilaitoksen sivistystoiminta tuo kestävyysajattelua näkyviin paikallisessa ympäristössä

Oppilaitos on luonut kumppaneidensa kanssa kestävä tulevaisuuden oppimis- ja toimintaympäristöjä, jotka uudistavat ihmisten ajattelua sivistystyön keinoin

Oppimisympäristöt mahdollistavat oppijoiden osallistumisen paikallisten kulttuurin rakentamiseen

Oppilaitos hyödyntää aktiivisesti ulkopuolisia ympäristöjä kestävyystaitojen oppimisessa

Oppimisympäristöt tukevat kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja ajallisen jatkumon hahmottamista

Oppijat vaikuttavat aktiivisesti oppilaitoksen toimintakulttuuriin

Oppilaitos vaikuttaa kumppaneidensa käytäntöjen uudistamiseen kestävämmiksi

Oppilaitoksen omien ympäristöjen käytännöt ja teknologia tukevat kestävyystaitojen oppimista

Oppilaitos kehittää ympäristöjensä käytäntöjä kestävämmiksi ja tuo muilta toimijoilta opittuja käytäntöjä omaan toimintaansa

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OKKA

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

TOIMINTAKULTTUURIN INDIKAATTORIT

4. Oppiva yhteisö ja kumppanuudet
5. Oppilaitoksen ympäristövastuu
6. Yhteisön hyvinvointi

INDIKAATTORI 4: Oppiva yhteisö ja kumppanuudet

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitos toimii oppivana yhteisönä ja osana yhteiskuntaa uudistavia verkostoja.

Oppilaitos oppivana yhteisönä?

YKSILÖIDEN MUKAUTUMINEN

UUDISTAVAT KUMPPANUUDET

YHTEISÖN OPPIMINEN, REFLEKTIIVISYYS, VUOROPUHELU

Organisaatio edellyttää yhteisön jäsenten sopeutumista johdon määrittelemiin sääntöihin ja toimintatapoihin

Yhteisön oppimiskäsitys perustuu yksilöiden oppimiseen ja tiedon omaksumiseen

Toiminnan visiot ja tarkoitukset tulevat henkilöstölle ylhäältä annettuina

Oppilaitos hyödyntää heikosti tietoa toimintaympäristöstä ja sen muutoksesta

Osallisuus, yhteistyö ja vuoropuhelu kukoistavat oppilaitosyhteisössä

Toimintatapojen kyseenalaistamista ja uusien ratkaisujen innovointia tuetaan aktiivisesti

Oppilaitoksessa rakennetaan uutta tietoa yhteisöllisesti henkilökunnan ja opiskelijoiden kesken

Oppilaitos uudistaa yhteiskuntaa kestäväksi yhdessä kumppaneidensa kanssa

Oppilaitos käy dialogia kumppaneidensa kanssa yhteisistä visioista ja tavoituksista

Oppilaitos toimii verkostoissa tavoitteena ongelmien ratkaisu jaetun asiantuntijuuden avulla

Oppilaitosyhteisö rakentaa jaettuun tulevaisuusvisioita ja toiminnan tarkoituksia

Oppilaitosyhteisö reflektoi toimintansa suhdetta toimintaympäristöön ja sieltä nouseviin signaaleihin

Oppilaitos hyödyntää verkostoista saatua tietoa oman toimintansa kehittämiseen

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

OKKA

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

INDIKAATTORI 5: Oppilaitoksen ympäristövastuu

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitos toteuttaa ympäristövastuuta hankinnoissaan ja arjen toiminnassa, ja pyrkii hiilineutraaliuteen, kiertotalouteen ja kohtuutalouteen.

Oppilaitoksen ympäristövastuu?

NORMIEN VAATIMUKSET

KIERTOTAOLOUS,
KOHTUUTALOUS,
HIILINEUTRAALIUS

LÄPÄISEVÄ
YMPÄRISTÖVASTUU,
KUMPPANUUDET

Hankinnoissa painotetaan laatutekijöitä hinnan rinnalla

Hankintojen määrääväenä valintakriteerinä on tarjouksen edullisuus

Oppilaitoksen arjen käytäntöjä pyritään muuttamaan kestäväan suuntaan

Oppilaitoksen ympäristövastuu perustuu normien vaatimusten täyttämiseen

Oppilaitoksessa pohditaan yhdessä, mitä vastuullisuus ja eettisyys tarkoittavat päivittäisessä toiminnassa

Oppilaitos hyödyntää kulttuuriperinnön viisautta ympäristövastuullisuuden edistämässä

Ympäristövastuullisuus ja eettisyys ovat hankintojen ja urakoiden määräävät valintakriteerit

Oppilaitos asettaa normien vaatimukset ylittäviä ympäristötavoitteita

Opiskelijat ja henkilökunta osallistetaan oppilaitoksen ympäristövastuullisuuden arviointiin ja kehittämiseen

Oppilaitoksen toiminta lähestyy hiilineutraaliutta

Oppilaitos toimii esimerkkinä kohtuutaloudesta, joka tuottaa oikeudenmukaisesti hyvinvointia ympäristön asettamissa rajoissa

Oppilaitos kytkeytyy kumppaniverkostonsa kautta osaksi alueellista kiertotaloutta

Oppilaitos osallistaa sidosryhmiään ympäristövastuullisuuden edistämiseen

Oppilaitos hyödyntää kumppaniverkostonsa osaamista vastuullisuutensa kehittämiseen

Ympäristövastuullisuus toteutuu läpäisevästi oppilaitoksen arjen toiminnoissa

++

+

++

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

INDIKAATTORI 6: Yhteisön hyvinvointi

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitos huolehtii hyvinvoinnista, edistää yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja moninaisuutta, ja vahvistaa myötätunnon ja merkityksellisyyden kokemusta.

**Yhteisön
hyvinvoinnin
edistäminen?**

**NORMIEN VAATIMUKSET,
FYYSINEN YMPÄRISTÖ**

**HYVINVOINNIN
EDISTÄMINEN
TOIMINTA-ALUEELLA**

**PSYYKKINEN JA
SOSIAALINEN
YMPÄRISTÖ**

Hyvinvointia edistävät toimenpiteet keskittyvät fyysiseen työ- ja opiskeluympäristöön

Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen perustuu normien vaatimusten täyttämiseen

Oppilaitoksella on normien vaatimusten mukaiset hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat, joiden sisältöön yhteisö on perehdytetty

Yhteisön hyvinvointia parannetaan puutteisiin reagoimalla

Oppilaitos hyödyntää osaamistaan alueensa hyvinvoinnin edistämiseen

Hyvinvoinnin edistämisen keskiössä ovat yhteisöllisyys, osallisuus ja moninaisuuden arvostaminen

Hyvinvoinnin näkökulma laajenee psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja opiskeluympäristöön

Hyvinvoinnista huolehtimisen lähtökohtana ovat henkilöstön ja opiskelijoiden tarpeet

Oppilaitos edistää hyvinvointia globaalilla tasolla kumppanuuksien kautta

Oppilaitos kehittää kestäviä hyvinvoinnin ratkaisuja kumppaniverkostonsa kanssa

Oppilaitosyhteisö rakentaa aineetonta hyvinvointia ihmistenvälisyyden kautta

Oppilaitoksen arjessa toteutuu aidosti jokaisen saama tuki, arvo ja tunnustus omana itsenään

Sidosryhmät ovat mukana oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistämisessä

Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin parantaminen perustuu ennakoivaan toimintaan

UUDESTAVUUS VAHVISTUU

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OKKA

JOHTAMISEN INDIKAATTORIT

- 7. Oppilaitoksen strategia
- 8. Johtaminen
- 9. Henkilöstön osaaminen
- 10. Toiminnan arviointi ja kehittäminen

INDIKAATTORI 7: Oppilaitoksen strategia

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitoksen toiminnan pitkän tähtäimen suunnittelu tukee kestäväns tulevaisuuden rakentamista yhdessä henkilöstön, oppilaiden ja kumppaneiden kanssa.

Kestävä tulevaisuus strategiasa?

REAGOIVA, SÄILYTTÄVÄ, YLHÄÄLTÄ ANNETTU

KESTÄVYYS, YHTEISKUNNAN UUDISTAMINEN, KUMPPANUUDET

ENNAKOIVUUS, UUDISTUMINEN, OSALLISTAVUUS

Strategiasa korostuvat oppilaitoksen sisäiset tarpeet

Strategiasa on reagoiva ja säilyttävä

Oppilaitosyhteisöä ei osallisteta strategia-prosessiin

Strategiatyössä hyödynnetään alueellista ja kansallista ennakointitietoa

Strategiasa ohjaavat koulutusjärjestelmän tarpeet ja muutokset

Oppilaitosyhteisöltä kerätään kyselyllä näkemyksiä strategiatyöhön

Strategiasa näkyy aktiivisia keinoja yhteiskunnallisen muutoksen tekemiseen

Strategiasa uudistaa oppilaitosta ennakointitiedon pohjalta

Strategiasa laadintaa ohjaavat yhteiskunnan ja työelämän tarpeet

Strategiasa prosessi on yhteisöä osallistava ja keskustelevala

Strategiasa päämääränä on globaalien kestävyyskysymysten ratkaiseminen

Strategiasa perustuu yhteiskunnan uudistamiseen yhdessä kumppaneiden kanssa

Globaalit kestävyyskysymykset näkyvät strategiasa tavoitteissa

Yhteiskunnan ja työelämän kestävyysshaasteet näkyvät strategiasa tavoitteissa

Kumppanit ovat mukana strategiasa suunnittelussa

Oppilaitosyhteisön jäsenet vaikuttavat aidosti strategiasa tavoitteisiin ja sisältöihin

↑ UUDISTAVUUS VAHVISTUU

← ENNAKOIVUUS VAHVISTUU →

INDIKAATTORI 8: Johtaminen

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitoksen johtamistapa tukee organisaation kykyä tulevaisuuden ennakointiin, uudistumiseen ja yhteiskunnallisen muutoksen tekemiseen.

Uudistava johtaminen?

VAITOEHTOISET TULEVAISUUDET, UUDISTAVA DIALOGI

TUOTTAVUUS, KONTROLLI

MUUTOS, MONINAISUUS, YHTEISTYÖ, TULEVAISUUS

Tavoitteiden asettaminen, päätökset ja valinnat tehdään lyhyen aikavälin talousnäkökulman ehdoilla

Talousnäkökulman lisäksi tavoitteita, päätöksiä ja valintoja ohjaavat asiakkaiden tarpeet

Johtamisessa painottuvat säännöt, tavoitteet, vastuut ja seuranta

Henkilöstö voi vaikuttaa sääntöjen, tavoitteiden ja vastuiden määrittelyyn

Oppilaitoksen rakenteet ja toimintatavat haittaavat vuorovaikutusta ja uudistumista

Johtaminen ja rakenteet tukevat yksiköiden sisäistä vuorovaikutusta

Johtaminen ja rakenteet tukevat sisäiset rajat ylittävää vuorovaikutusta

Johtaminen perustuu yhdessä asetettuihin tavoitteisiin, luottamukseen ja yhteistyöhön

Tavoitteet, valinnat ja päätökset perustuvat toimintaympäristön muutoksen reflektointiin

Oppilaitosyhteisö visioi nykykehitykselle vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja ohjaa niillä toimintaansa

Johtaminen mahdollistaa uusien rakenteiden ja toimintatapojen itseorganisoitumisen

Oppilaitos käy yhteiskuntaa uudistavaa dialogia kumppaniverkostonsa kanssa

Oppilaitoksen uudistumisessa hyödynnetään moniäänistä keskustelua arvoista ja tulevaisuudesta

Kestävän tulevaisuuden näkökulma on tärkeänä kriteerinä päätöksiä ja valintoja tehtäessä

Oppilaitoksen kestävän kehityksen työlle on osoitettu riittävät resurssit

++

+

++

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

OLEMASSA OLEVAA TOISINTAVA

INDIKAATTORI 9: Henkilöstön osaaminen

Indikaattorilla arvioidaan, miten henkilöstön kestävyysosaamista kehitetään ja laajennetaan globaaliin näkökulmaan ja ekososiaaliseen sivistykseen.

Osaamisen
kehittäminen?

EKOSOSIAALINEN
SIVISTYS, UUSI
OSAAMINEN

TYÖN PERUSTAI
DOT,
OMA
EHTOISUUS

KESTÄVYYSOSAAMISEN
SUUNNITELMALLINEN
KEHITTÄMINEN

Henkilöstön
osaamistarpeita
ennakoidaan heikosti

Henkilöstön kestävyys-
osaamisen tarpeet on
tunnistettu

Henkilöstön osaamisen
kehittäminen keskittyy
ammattissa tarvittavien
perustietojen ja -taitojen
hallintaan

Osaamisen kehittäminen
perustuu omaehtoiseen
kouluttautumiseen

Oppilaitos ennakoi
kestävyysosaamisen
tarpeita

Osaamisen kehittämisen
lähtökohtana on
toimintaympäristössä
tapahtuva muutos

Osaamisen kehittäminen
on suunnitelmallista ja
resursoitua ja siihen
kannustetaan

Oppilaitos luo uutta
kestävyysosaamista yhdessä
kumppaniverkostonsa
kanssa

Oppilaitos luo yhteisöllisesti
uutta kestävyysosaamista

Osaamisen kehittäminen
laajenee globaaleihin
kestävyyssymyksiin ja
ekososiaaliseen sivistykseen

Osaamisen kehittäminen
perustuu työn ja oppimisen
yhdistämiseen

Oppilaitoksessa kerätään ja
jaetaan kestävyysajatteluun
liittyvää tietoa ja osaamista
henkilöstön kesken

Henkilöstön kestävyysasioiden
osaamista on vahvistettu
tunnistettujen tarpeiden
pohjalta

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

INDIKAATTORI 10: Toiminnan arviointi ja kehittäminen

Indikaattorilla arvioidaan, miten oppilaitosyhteisö arvioi ja kehittää kestävän tulevaisuuden toimintaa yhdessä kumppaniverkostonsa kanssa.

Toiminnan arviointi ja kehittäminen?

EI SYSTEMAATTISTA KESTÄVYYDEN ARVIOINTIA

KUMPPANEIDEN OSALLISTUMINEN

KESTÄVYYSMITTARIT JA OSALLISTAVA KEHITTÄMINEN

Oppilaitos ei ole määritellyt toimintansa ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden mittareita

Oppilaitoksen toiminnan kestävyden arviointia tehdään ilman selkeitä mittareita

Oppilaitosyhteisö osallistuu toiminnan kehittämiseen arviointikyselyiden kautta

Oppilaitos raportoi sidosryhmilleen kestävän kehityksen toiminnasta ja sen tuloksista

Oppilaitos seuraa toimintaansa ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden mittareilla

Oppilaitosyhteisö osallistuu arviointitulosten käsittelyyn ja kehittämistavoitteiden määrittelyyn

Oppilaitos kehittää kestäviä innovaatiota yhdessä kumppaniverkostonsa kanssa

Oppilaitos arvioi ja kehittää yhteistä kestävän tulevaisuuden toimintaa kumppaniverkostonsa kanssa

Oppilaitos arvioi toimintansa vaikuttavuutta yhteiskunnan kestävyden edistämiseen

Oppilaitos hyödyntää kumppaniverkostonsa tukea kestävyysasioidensa kehittämisessä

Oppilaitos hyödyntää systemaattisesti kestävyysasioiden arviointitietoa toimintansa kehittämisessä

UUDISTAVUUS VAHVISTUU

ENNAKOIVUUS VAHVISTUU

Ohjausta ja tukea indikaattoreiden pilotointiin

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

erkka.laininen@okka-saatio.com

puh. 050 3729 195

<https://koulujaymparisto.fi/vst-indikaattoreiden-pilotointi/>

OKKA

OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ